

Aksaray İlinin Cumhuriyet Sonrası Türk Resim Sanatına Yansımaları

Reflections of the Aksaray Province in Turkish Fine Arts after the Republic

Menekşe Şahin Karadal¹

Öz

Çağdaş Türk manzara resminde başlangıçta İstanbul ve çevresi öne çıkarken Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte sanatçıların perspektifi ve ilgi alanı genişlemiştir. Bu dönemde, Anadolu'nun çeşitli yöreleri sanatçıların tuvallerine yansımaya başlamıştır. Ankara'nın başkent olmasıyla birlikte, sanatta yeni bir merkez oluşmaya başlamıştır. Yurt gezileri, Anadolu'nun sanat eserlerinde konu olduğu özel bir dönemdir. Bu çalışma, Anadolu'nun merkezinde bulunan Aksaray'ın, sanatçıların yapıtlarında ne kadar temsil edildiği ve temsil konularının neler olduğu sorularına cevap aramaktadır. Bu soruların cevaplarına ulaşabilmek için, basılı ve elektronik belgelerde literatür taraması yapılmış ve sergi katalogları taranmıştır. Ulaşılabilen literatür ve kataloglar incelenerek yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlara göre, yurt gezilerinde Aksaray'ın resmedilmediği ve Kapadokya bölgesinde önemli bir konumda olan Aksaray ilinin resim sanatında yeterince temsil edilmediği tespit edilmiştir. Nitekim, daha sonraki dönemlerde Fikret Otyam ve Hasan Akın gibi sanatçıların Aksaray'ı tuvallerine taşıdığı görülmüştür. Bu yapıtlarda Hasan Dağı, bölgenin doğal coğrafi oluşumları ve tarihi mekanları sıklıkla çalışılan konular arasındadır.

Anahtar kelimeler: Cumhuriyet Sonrası, Türk Resim Sanatı, Aksaray.

ABSTRACT

In contemporary Turkish landscape painting, initially, Istanbul and its surroundings took precedence. However, with the proclamation of the Republic, the perspective and areas of interest of artists expanded. During this period, various corners of Anatolia began to be reflected in the artists' canvases, and with Ankara becoming the capital, a new centralization in art was observed. The "Yurt Gezileri" represents a unique period where Anatolia became a subject in art pieces. How much the centrally located Aksaray in Anatolia is represented in artists' works and the topics of representation form the main purpose of this study. For this reason, a literature review has been conducted in printed and electronic documents, and exhibition catalogues have been scanned. According to the results obtained, it was determined that Aksaray was not depicted in the "Yurt Gezileri" (Country Tours); and Aksaray, which holds a significant position in the Cappadocia region, was not represented in the art of painting. Indeed, in later periods, it was observed that artists like Fikret Otyam and Hasan Akın transferred Aksaray to their canvases. In these works, Hasan Mountain, the region's natural geographical formations, and historical places are frequently studied topics.

Keywords: Post-Republic, Turkish Painting Art, Aksaray.

¹ Corresponding Author: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, meneksesahin@gmail.com, ORCID 0000-0002-9711-173X

GİRİŞ:

Aksaray'ın, sanatçıların yapıtlarında ne kadar temsil edildiği ve temsil konularının neler olduğu soruları merak konusudur. Bu soruların cevaplarına ulaşabilmek için, basılı ve elektronik belgelerde literatür taraması yapılmış ve sergi katalogları taranmıştır. Bilindiği gibi, çağdaş Türk manzara resminde başlangıçta İstanbul ve çevresi öne çıkarken Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte sanatçıların perspektifi ve ilgi alanı genişlemiştir. Bu dönemde, Anadolu'nun çeşitli yöreleri sanatçıların tuvallerine yansımaya başlamıştır. Ankara'nın başkent olmasıyla birlikte, sanatta yeni bir merkez oluşmaya başlamıştır. Yurt gezileri, Anadolu'nun sanat eserlerinde konu olduğu özel bir dönemdir. Yaptığımız bu çalışmada, yurt gezilerinde Aksaray'ın resmedilmediği ve Kapadokya bölgesinde önemli bir konumda olan Aksaray ilinin resim sanatında yeterince temsil edilmediği tespit edilmiştir. Nitekim, daha sonraki dönemlerde Fikret Otyam ve Hasan Akın gibi sanatçıların Aksaray'ı tuvallerine taşıdığı görülmüştür. Bu yapıtlarda Hasan Dağı, bölgenin diğer doğal coğrafi oluşumları ve tarihi mekanları sıklıkla çalışılan konular arasında olmuştur.

Çağdaş Türk manzara resminde Cumhuriyet'in ilanına kadar İstanbul ve çevre iller konu olarak yer alır (Özsezgin, 1999, s.19). Bireysel girişimlerle Anadolu'yu gezen ressam da olmuştur ancak bunlar çok cılız çabalar olarak kalmıştır.

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte sanatçıların eserlerinde de konular farklılaşmaya başlar. Türk resminde Anadolu, Anadolu insanı sanatçıların betimlediği konular olarak yer bulur (Öndin,2000, s.9). Ressamlar İstanbul ve çevresinin dışına çıkar. Anadolu manzaraları Türk resim sanatında birçok sanatçı tarafından çalışılmış bir konu olur. Ankara, sanatın canlandığı bir şehir olma yönünde hızla ilerler. Büyükişiyen, Cumhuriyet ve Ankara'nın başkent olmasının önemli bir etken olduğunu belirtir (Büyükişiyen 1991, s.7). Sanatçıların çalıştığı Anadolu manzaralarında da bu dönemden itibaren önemli bir artış görülür.

Ankara'ya sınır olan Aksaray 1864 yılında Konya Vilayeti'nin Niğde Sancağına kaza olarak bağlıdır. 1920'de önce müstakil vilayet sonrasında 1933'te yeniden Niğde'nin kazası olmuştur. Aksaray 1989'da tekrar vilayet olmuştur (<http://www.aksaray.gov.tr/aksaray-tanitim>). Her ne kadar Anadolu'nun merkezinde ve başkente sınır olsa da Aksaray manzaralarının resmedilmesi daha sonraki yıllara uzanmaktadır.

V. Yurt Gezisi'nde Celal Uzel 1942'de Niğde'ye gitmiştir (Savacı, 2010, s. 146). Nitekim, yurt gezileri döneminde Niğde'ye bağlı olan *Aksaray'ı yansıtan manzara görünümüne rastlanmamıştır*. Aksaray, daha sonraları Aksaray doğumlu sanatçılarca, Fikret Otyam ve Hasan Akın, sanat yapıtlarında resimlenmiştir.

Süheyl Ünver'in Anadolu gezilerinde aldığı notlarda Aksaray da yer bulur. "Türkiye Resimleniyor" projesi kapsamında Aksaray'da çalışan Hacı Demirci'nin iki adet Aksaray görünümü vardır. *Güzelyurt-Ihlara Yaz Sanat Akademisi* 2008 yılı etkinliğinde Aksaray'a davet edilen Sanatçılardan Prof. Hasan Pekmezci'nin ürettiği birçok Aksaray konulu manzaralarından ulaşılabilen üç adet eser, Şükran Pekmezci'nin bir adet eseri ile Akademi'ye katılan öğrencilerin sekiz adet Aksaray konulu toplamda on iki adet çalışmanın görsellerine ulaşılabilmektedir. Bu çalışmada, yazarın resimlediği Aksaray görünümünden bazıları sunulmuştur.

1. Resimde Aksaray Görünümleri: Bir Değerlendirme

Türk resminde Anadolu görünümüleri Cumhuriyet'in ilanından sonra sanatçıların çalıştığı konular arasındadır. Sanatçıların Anadolu kentlerine bizzat giderek Anadolu yaşamını resimlemeleri ise "Yurt Gezileri" ile olmuştur. Sanatçıların İstanbul dışına çıkarak halkla buluşması önemlidir. Böylece halk

sanatçısı ile sanatçı da halk ile etkileşime girmiş ve Turan Erol (1998)'un da ifade ettiği üzere resim sanatımızda içtenlikli gerçek konular ile bir zenginleşme yaşanmıştır. Yurt gezileri 1938 yılından 1944 yılına kadar sanatçının Anadolu'yu ve insanını yakından tanıma sürecidir aynı zamanda. Kent ve köy manzaraları bu süreçte en çok çalışılan konular arasındadır.

1938-1944 Yurt Gezileri'nde 48 sanatçımız 63 ile gitmiş bu dönem 675 yapıt ile tamamlanmıştır (Ural, 1998, s.21). Aksaray o dönemde il olmadığı için sanatçıların gittiği kentler arasında yoktur, Niğde'ye bağlıdır. Ancak ressamlar çeşitli sanat organizasyonları ile Anadolu'nun kentlerini zaman zaman resimlemeye devam etmişlerdir. Örneğin *Atatürk'ün Doğumunun 125. Yılında Türkiye Resimleniyor (2006) sergisi* de bu çalışmalardan birisidir. Sergi kataloğunda, Anadolu manzaraları sıklıkla çalışılan konular arasındadır. Bu organizasyonda Aksaray da çalışılan kentler arasındadır. Hacı Demirci'nin "Kilise Cami" ve "Hasan Dağı" isimli iki eseri katalogda yer almıştır (Atatürk'ün Doğumunun 125. Yılında Türkiye Resimleniyor, 2006, s.16, 17). Aksaray doğumlu ya da uzun süre yörede bulunmuş sanatçıların manzara çalışmalarında Aksaray betimlemeleri görülür. *Hasan Dağı, peri bacası oluşumları, tarihi yapılar* resimlenen konulardandır.

Aksaray tarih öncesinden günümüze kadar sanat yapıtlarında çalışılmış bir konu olmuştur. Tarihteki en eski manzara görünümü Aksaray'dan bir konuyu betimlemektedir (Resim 1).

Resim 1. Hasan Dağı'nın Volkanik Patlaması, Çatalhöyük, M.Ö. 9000

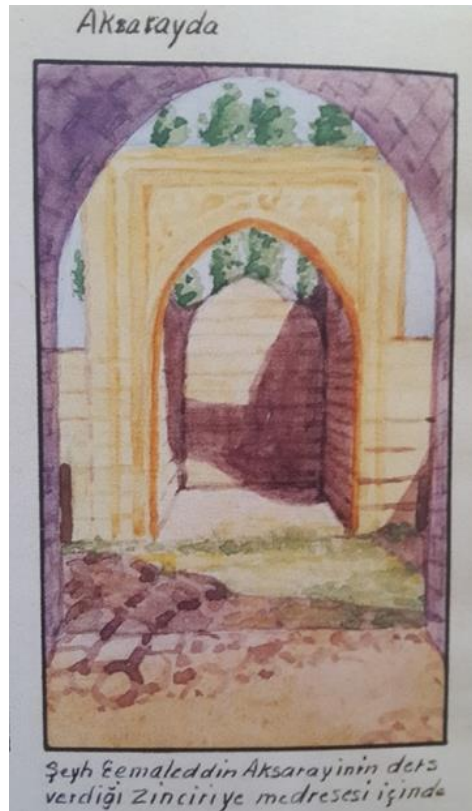
Yukarıdaki resimde görüldüğü gibi, Hasan Dağı'nın Çatalhöyük'te yapılan kazılarda bulunan patlama anının resimlendiği duvar resmi yer almaktadır. Bu resmin tarihteki en eski manzara resmi olduğu ve yaklaşık M.Ö. 9000 yılına tarihlendiği düşünülmektedir (Pehlivan, 2021, s.176).

Aşağıda Aksaray manzarası resimleyen sanatçıların biyografileri ve ulaşılabilen eserlerine yer verilmiştir. A. Süheyl Ünver'in Anadolu gezileri sırasında Aksaray'dan çalıştığı görünüm, Aksaray doğumlu olan sanatçılardan Fikret Otyam ve Hasan Akın'ın resimlerine yansıyan kentin görünümünden ulaşılabilenler aktarılmıştır. Ayrıca sanatçıların çeşitli sanat projeleri ile Aksaray'a geldikleri, burada şehri resimledikleri görülmüştür. Bu organizasyonlardan birisi olan ve sanatçı ile halkın bir araya geldiği Aksaray Güzelyurt-Ihlara Sanat Akademisi (2008) kapsamında sanatçı ve öğrenci çalışmalarına da yer verilmiştir. Aşağıda sanatçılar alfabetik sıra ile yer alırken öğrenci çalışmaları en sonda topluca verilmiştir.

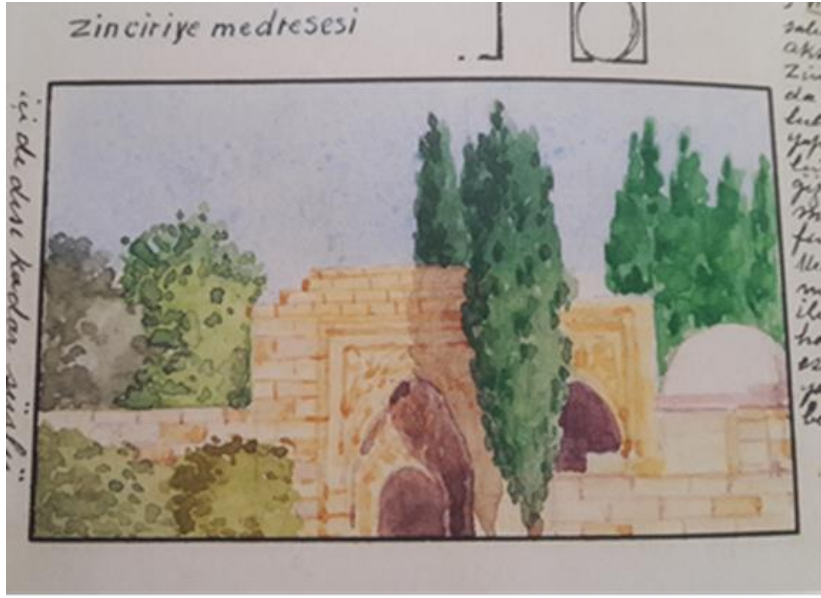
2. A. Süheyl Ünver

Ünver, 1898 İstanbul doğumludur. Dedesi ünlü Hattat Mehmed Şevki Efendi'dir. Menbâü'l İrfan Mektebi ve Mercan İdadisi'nden sonra, İstanbul Darülfünun'u Tıp Fakültesi'nde lisans eğitimini 1920'de tamamlamıştır. 1939'da Profesör, 1954'te Ordinaryus Profesör olmuştur. Tıp eğitimine devam ederken tezhip ve ebru icazetnamesi alan Ünver geleneksel sanatlar ile ilgili öğrenciler -günümüzün birçok hocasını- yetiştirir. Üsküdarlı Hoca Ali Rıza'nın öğrencisi olmuş ve hocası ile birlikte İstanbul'u gezerek resimler yapmışlardır. Ünver gezip gördüğü Anadolu, Rumeli hatta dünyanın pek çok şehrini suluboya ve karakalem olarak resimler. Sanatçının bu resimleri önemli birer belge niteliğindedir. Günümüzde olmayan ev, yalı, konakları belgeler ve Anadolu, Rumeli sivil mimarisi örnekleri olması açısından önemli bir koleksiyon niteliğindedir. Ünver'in 2000'e yakın kaynak nitelikli basılı kitap ve makalesi bulunur. 2000'den fazla defter ve dosyayı Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağışlamıştır. Kızı Gülbün Mesara'da da defter ve notlardan oluşan bir arşivi vardır (Mesara ve Özen, 2014, s.9,10).

Ünver'in Orta Anadolu gezilerinde tuttuğu defterler Mesara ve Özen tarafından yayına hazırlanmıştır. Aksaray'a da 1955 yılında gelen Ünver, Aksaray'dan üç adet görünüm çalışmıştır. Zinciriye Medresesi'nden iki görünüm: Bunlar medresenin giriş kapısı ve iç mekân görünümüdür. Üçüncü çizim de tarihi bir yapıdır. Ünver bu yapıyı "Selçukların Darüşşifası Melhuz Olan Yer" olarak tanımlar. Resimler suluboya tekniği ile çalışılmıştır. Aşağıda Ünver'in Aksaray ile ilgili resimlediği üç tarihi yapı yer almaktadır (Resim 2, 3, 4)

Resim 2. Aksaray, Zinciriye Medresesi

Resim 3. Aksaray, Zinciriye Medresesi

Resim 4. Aksaray'dan bir görünüm

3. Fikret Otyam

Sanatçı 1926 yılında Aksaray’da doğmuştur. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun atölyesinde akademik eğitimini tamamlamıştır. Anadolu motifleri çalışan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Otyam'ın yapıtlarında etkisi olduğu düşünülür. (<http://www.fikretotyam.com/biyografi>).

Sanatçının resmi internet sitesinde yer alan 271 eserin taraması yapılmıştır (<http://www.fikretotyam.com/resimler>). Sanatçının çalışmalarından Aksaray ve Kapadokya konulu isimlendirdiği iki adet çalışması vardır. Resimlerden biri “Hasan Dağı” isimli 2002 yılında yapılmış bir Aksaray, Hasan Dağı çalışmasıdır. Otyam'ın diğer resmi “Kapadokya” isimli 2010 yılına ait bir eserdir. Sanatçının bu taramada rastlanan bazı çalışmaları ise Kapadokya’dan peribacaları manzaraları olduğu düşünülebilir. Ancak eserlerin isimleri ya da çalışılan yöreye dair yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Resimlerin “Otyam’ın Fırçasından” ismiyle belirtildiği görülür. Bu eserlerden iki tanesi örnek olarak sunulmuştur.

Sanatçının” Hasan Dağı” isimli çalışmasının bir kış manzarası olduğu görülür. Resmin aşağısında üçte birlik bir alanda boydan boya sarı-kahve tonlarıyla çalışılmıştır. Toprak ve ağaç betimlemelerinden oluşan bu sarı-kahve şeritin içinde sağ alt köşede keçilerini otlatan bir çoban ve keçiler betimlenmiştir. Bu kahve tonlarının oluşturduğu lekenin hemen üstünde dağ görünümü beyaz olarak resimlenmiştir. Dağı çevreleyen mavi tonlarındaki alan gökyüzüdür. Resimde merkezde dağın zirvesinden aşağı inen bir üçgen oluşturulmuştur.

Dağın bu üçgen şekli resimde sağlam, piramiti anımsatan oturaklı bir yapı oluşturur. Çoban figürü de beyaz olarak görülürken çoban ve keçilerin olduğu alan da kendi içinde küçük bir üçgen oluşturur. Hatta çobanın kepeneginin içinden görünen kısım da mavidir. Yani bu alan dağ motifinin küçük bir alandaki tekrarını anımsatır. Aşağıda Otyam'ın “Hasan Dağı” isimli eseri yer almaktadır.

Resim 5. “Hasan Dağı”, 105x90 cm, Tuval Üzerine Akrilik, 2002

Sanatçı burada çetin kışı olan kırsal yaşamdan bir kesit sunmuştur. Resimde soğuk renkler hakimdir. Resimde ilk bakışta sağ alttaki siyah keçi figürleri ile göz resme girer. Sonrasında bakış dağa çekilir. Dağın zirvesinin sivri kısmı ve dağın gri alanları ile göz resimde dolaşır. Bakış oradan da yukarıya gökyüzüne doğru kayar.

Resim 6. "Kapadokya", 70x130 cm, Tuval Üzerine Akrilik, 2010

Resim altı, yedi ve sekizde, ön planda köylü kadın portresi betimlenirken, resimlerin arka planında Kapadokya manzarasının yer aldığı görülür. Yörenin coğrafi dokusunun aktarımında hissedilir bir boya katmanı görülür. Kadın figürlerinin yazmasının boyun kısmındaki kırmızı renkler resim yüzeyinde etkili bir plan oluşturmaktadır. Resimlerde köylü kadınlar ve arkalarındaki peri bacası oluşumları sanatçının üç çalışmasında da ortaktır.

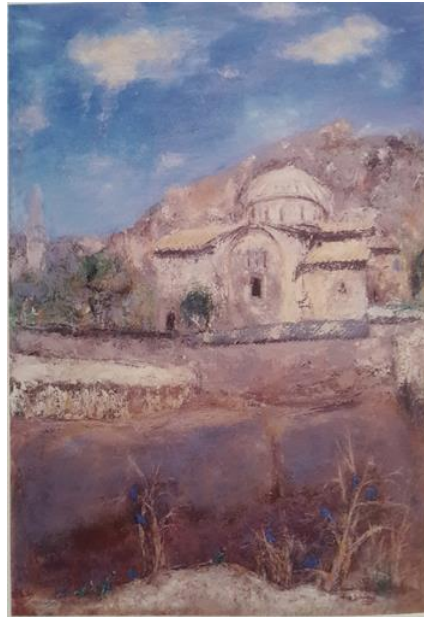
Resim 7. "Otyam'ın Fırçasından", TÜYB, 1988

Resim 8.,"Otyam'ın Fırçasından", TÜYB

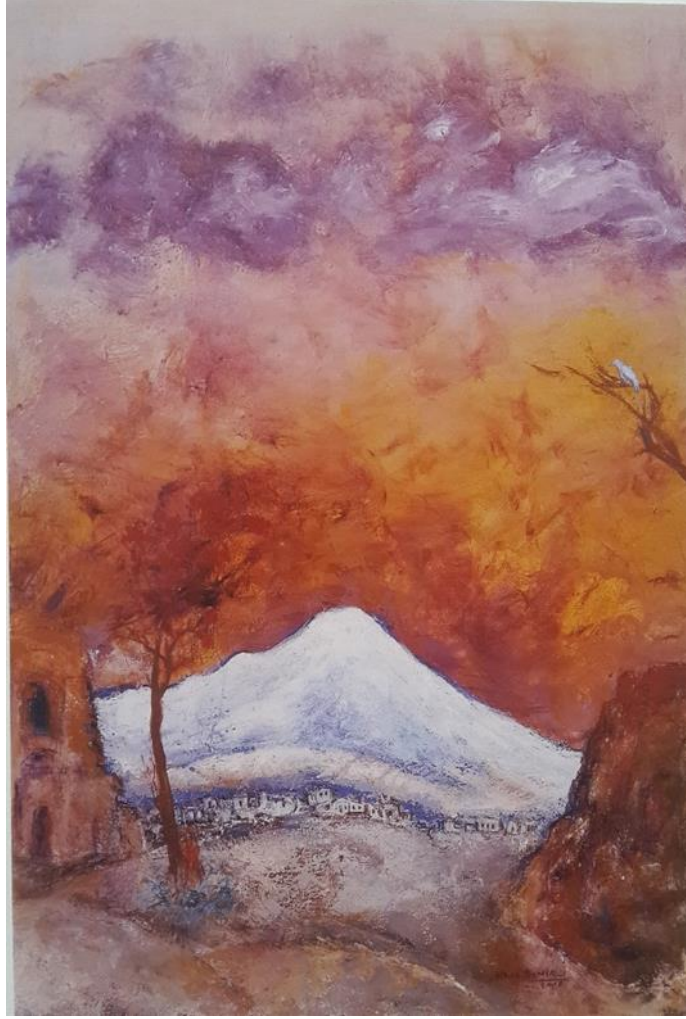
4.Hacı Demirci

Sanatçı "Dokuz Eylül Üniversitesi'nden mezundur. Çalışmalarını Ankara'daki atölyesinde sürdürmektedir" (Türkiye Resimleniyor Sergi Kataloğu, s. 16). Aşağıda Hacı Demirci'nin çalışmalarına yer verilmiştir.

Resim 9. "Kilise Cami", 130x90 cm, TÜYB, 2006

Kilise Cami, Aksaray'ın Güzelyurt ilçesindedir. Erken Hristiyanlık Dönemi'ne ait olan bu eser 385 yılında yaptırılmıştır (Öztürk ve Erkul, 2018, s. 44,45). Daha önceleri kilise olan yapının adı **St. Gregorius**'dur. Sonraları eklenen minare ile yapı şu anda cami olarak ibadete açıktır. İçindeki fresklerin badana ile kapatıldığı bilinir. Bahçesinde bir de ayazması olan yapının içinde bir de darphane odası mevcuttur. Sanatçı, **Kilise Cami**'nin **Manastır Vadisi**'nden görünümünü tuvaline yansıtmıştır. Yapı resmin sağ üst kenarından sola doğru diyagonal eğimin içerisinde resimlenmiştir. Resimde soğuk renklerin hâkim olduğu görülür. Mavi renk resmin tüm yüzeyine farklı tonlarıyla dağıtılmıştır. Resmin ön planında yer alan otsu bitkilerin hem derinlik hem de aşağıdan bakış açısını kuvvetlendirdiği söylenebilir.

Resim 10. “Hasan Dağı”, 130x90 cm, TÜYB, 2006

“Hasan Dağı” resminde sanatçı sıcak renklerin çevrelediği bir dağ manzarası çalışmıştır. Dağın kışı anımsatan beyaz ve mavilerle merkezdeki görünümüne dağın eteklerine sıralanmış beyaz evler eşlik eder. Ön planda her iki kenardan içeri doğru yörenin kaya oluşumlarının resimlendiği görülür. Sanatçı resimde sıcak ve soğuk renklerle derinlik etkisi oluştururken resimlerde boya yoğunluğu görülür.

5. Hasan Akın

1942 yılında Aksaray'da doğan Akın, ilk öğrenimini ve ortaöğrenimini Aksaray'da tamamlamıştır. 1969 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-iş Bölümü 'nden mezun oldu. 1978 yılından bugüne kadar da Gazi Eğitim Enstitüsü (sonrasında fakülte olan) yüksekokulda öğretim elemanı olarak çalıştı. Aynı Fakülte'de 1985 tarihinde lisans ve sanatta yeterlilik programını tamamladı. 1987 tarihinde yardımcı doçentlik ünvanı aldı (<http://hasanakin.com.tr/hakkimda.htm>).

Resim 11. "Ovadan Hasan Dağı", TÜYB, 1942

6. Hasan Pekmezci

1945'te Konya-Beyşehir'de doğan Pekmezci ilkökul eğitiminin ardından 1958'de İvriz Öğretmen Okulu'nu kazandı. 1965 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nü kazandı. 1968'de Adnan Turani, Turan Erol, Nevide Gökaydin, Hidayet Telli, Kayıhan Keskinok, Mürşide İçmeli, Muammer Bakır, Hamza İnanc, Nevzat Akoral, Mustafa Tömekçe gibi yetkin sanatçı-eğitimcilerden eğitim alarak mezun oldu. 1978 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nde serigrafi atölyesini kurdu. 1985'te Doktora-Sanatta Yeterlik eğitimini tamamladı. 1987 yılında Doçent oldu ve aynı yıl Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'ne atandı. Hacettepe Üniversitesi'nde baskı atölyesini kurmuş ve bu alanda dersler vermiştir. 1995'te Profesör oldu. Çok sayıda kişisel sergi, karma ve grup sergisine eserleri ile katılmıştır. Eğitime yönelik beş kitabı vardır. Sanatçının özgün baskı alanında da iki kitabı bulunmaktadır (<http://www.hasanpekmezci.com/biyografi/>). Pekmezci'nin 2008 Güzelyurt-Ihlara Yaz Sanat Akademisi'nde çalıştığı, ulaşılabilen Aksaray konulu üç adet eserine bu bölümde yer verilmiştir.

Resim 12. Tuval Üzerine Akrilik , 2008

Resim 12 Güzelyurt'tan bir manzardır. Çalışmada yörenin kaya yapıları resimlenmiştir. Kayalara oyulan kiliseler ve evler resmin konusunu oluşturur. Kayaların bej, pembe tonlarından hakiye varan bir çeşitlilik ile boyandığı görölür. Resmin sol orta kenarından sağ üst köşesine uzanan, birisi kayalıkların üst sınırını belirten diğeri gökyüzünü bölen iki diyagonal çizgi göze çarpar. Resmin merkezinden biraz sağ aşağısında kayalıkların içine konumlanan beyaz lekeler eski evlerin, ev üzerindeki ve kayalıklardaki koyu lekeler pencere ve kapı betimlemeleridir. Resimde lekeci bir tavrın hâkim olduğu görölür.

Resim 13. Tuval Üzerine Akrilik , 2008 (yazarın fotoğraf arşivinden)

Resim 13'te Güzelyurt konaklarından birisinin resimlendiği görülür. Yapı kayalıkların üzerine inşa edilmiş eski bir Rum konağıdır. Resimde konak, konağın altındaki kayalar, ağaçlar ve bir duvar yer alır. Çalışmada soğuk renkler hakimdir. Resmin kompozisyonunda sol orta kenarından resme giren konağın ince dikdörtgen yapısı ile sağ alt kenardaki duvar betimlemesi basamak görüntüsü oluşturur. Gökyüzünün merkezde açık tonlarla başlayan oval görüntüsü çemberin dışında koyu bir halka ile çevrelenir. Böylece resmin alt kenarlarından başlayarak gökyüzüne kadar gelen köşeli yapısı en son resmin üzerinde oval bir gökyüzü ile sonlanır.

Resim 14. Serigrafi, 2008

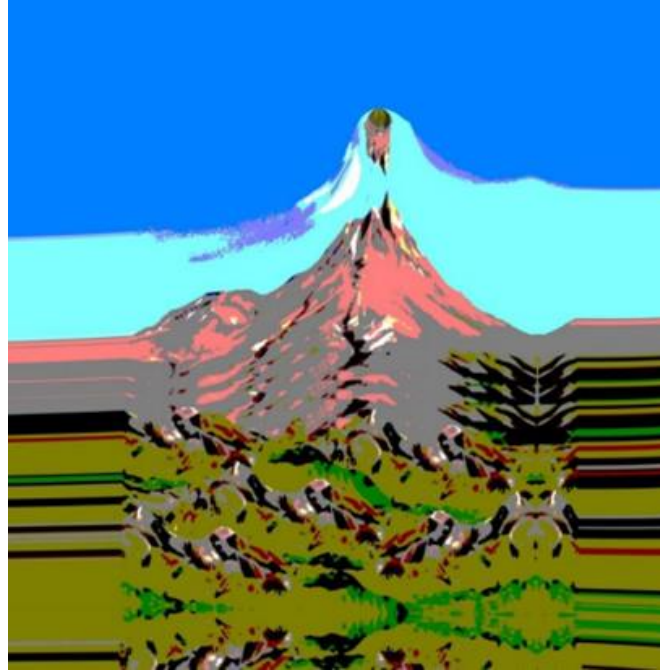
7. Menekşe Şahin Karadal

H. Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümünden üçüncülük derecesi ile mezun olmuştur (2002). Aynı Üniversite’de Yüksek Lisans (2006); Gazi Üniversitesi’nde Sanatta Yeterlik (2018) eğitimini tamamlamıştır. 2008-2019 yıllarında öğretim görevlisi olarak Aksaray Üniversitesi’nde çalışmıştır. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İletişim Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü’nde Dr.Öğr.Üyesi olarak halen görev yapmaktadır. Sanatçının iki adet Aksaray manzarasına yer verilmiştir. Aşağıda Resim15’te Aksaray’ın Güzelyurt ilçesinden yeniden üretilmiş bir görünümü, Resim 16’da ise Hasan Dağı’nın bir yorumu yer almaktadır.

Resim 15. "Kopya Evler", Dijital Baskı, 2019
(Karadal,M.Ş., Düş Mekan resim sergisi kataloğu, 2019)

Resim 15'te sanatçı şehrin tarihi dokusu ve güncel yapıların bir aradalığı ile oluşan mekân kolajlarının anlam katmanlarına dikkat çekmektedir. Bu katmanlara günümüzde dijital mekanlar da eklemiştir. Çalışmada insanların dijital mekanlarda kendilerini konumlandırma çabaları ile mekanlarda anonimleşen yaşamlar, kimlik ve aidiyet konularını irdelemek ister. Resimde manzaranın önce boya ile çalışılması sonra kopyala çoğalt ile kolajlanıp yeniden üretilmesi bu düşünceyi temsil etmektedir.

Resim 16. "Dağ 2", Dijital Baskı, 2019
(Karadal,M.Ş., Düş Mekan resim sergisi kataloğu, 2019)

8. Şükran Pekmezci

Pekmezci 1946 Çankırı doğumludur. Eğitiminin ilk yıllarını Çankırı’da tamamlamıştır. 1970 yılında İzmir Buca Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nü birincilikle kazanır. 1970- 1994 yılları arasında Resim Öğretmenliği yapan sanatçı, bu tarihten sonra 2000 yılına kadar Gazi Üniversitesi Mesleki ve Yaygın Eğitim Fakültesi’nde özgün baskı dersleri vermiştir. Sanatçı sanat çalışmalarına devam etmektedir (<http://www.sukranpekmezci.com/biyografi/>).

Resim 17. “Gelveri”, TUA, 2008

Sanatçı “Gelveri” isimli çalışmasında (Resim 17), Güzelyurt’tan bir manzarayı resimlemiştir. Resimde Güzelyurt evleri, köylü betimlemeleri, ağaçlar, Manastır Vadisi’nin bir kısmı ve Hasan Dağı yer alır. Eser Güzelyurt- Ihlara Yaz Sanat Akademisinde 2008 yılında üretilmiştir.

9. Güzelyurt/ Ihlara Yaz Sanat Akademisi Öğrenci Çalışmaları

Güzelyurt (Gelveri) Aksaray’ın bir ilçesidir. Aksaray’da 2008 yılında Güzelyurt-Ihlara Yaza Sanat Akademisi adı altında bir etkinlik düzenlenmiştir. Etkinlik Aksaray Üniversitesi Hacettepe Üniversitesi ve Yakın Doğu Üniversitesi iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Yazarın da düzenleyici kurulda yer aldığı Sanat Akademisi’ne akademisyen sanatçılar eğitmen olarak davet edilmiştir. Katılımcılardan oluşturulan atölyelerde sanatçı eğitmenler belirli sürelerde ders vermişlerdir. Etkinlik sonunda atölye çalışmaları sergilenmiş ve çalışmalar Üniversite bünyesine dahil edilmiştir. Daha sonraları bu etkinlik beş kez yapılmıştır. Yazarın arşivinde yer alan fotoğraflar incelenerek ulaşılabilen öğrenci çalışmalarından Aksaray görünümleri aşağıda listelenmiştir.

Resim 18. Deniz Özsoydan, TUA, 2008

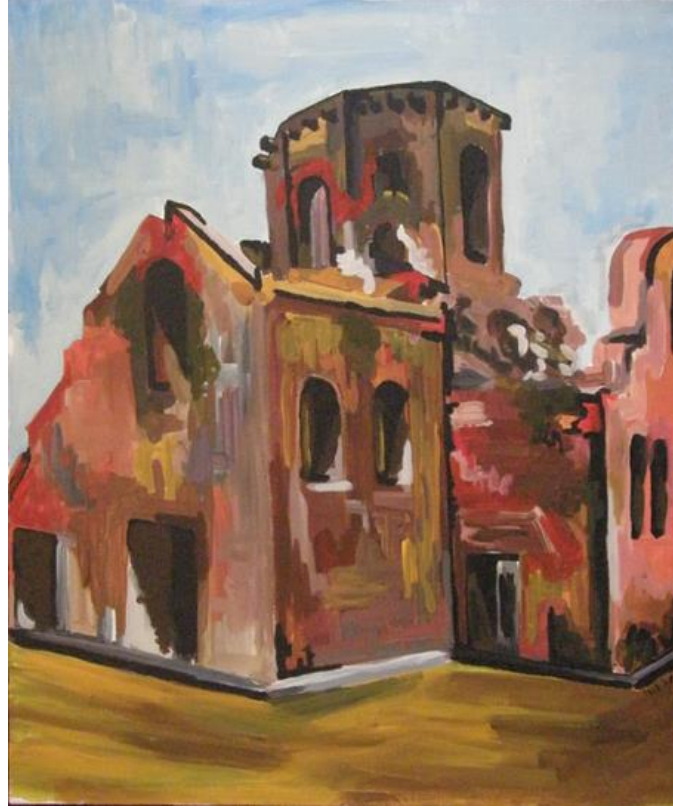
Resim 19. Deniz Özsoydan, TUA, 2008

Resim 20. Evren Erkut, Serigrafi, 2008

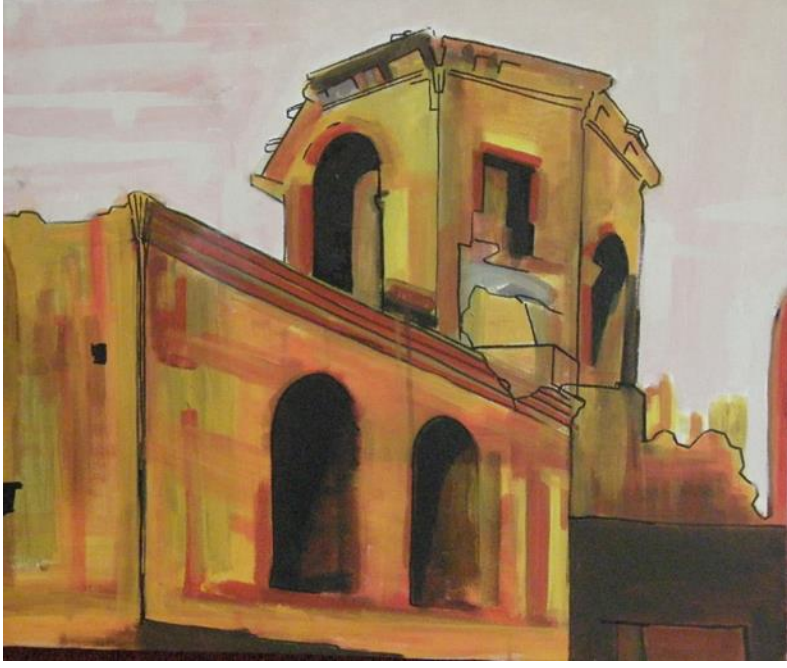
Resim 21. Evren Erkut, Serigrafi, 2008

Resim 22. Işık O., TUA, 2008

Resim 23. Işık O., TUA, 2008

Resim 24. Tutku Bulutbeyaz , TUA, 2008

Resim 25. Tutku Bulutbeyaz, Karışık Teknik, 2008

SONUÇ:

Anadolu konusunun Türk resminde ele alınışı Cumhuriyet'in ilanından sonraya tarihlenir. Aksaray manzaraları ise Cumhuriyet sonrasında, biraz daha geç dönemlerde çalışılmıştır. Bu çalışmada literatür taraması yapılmış olup Türk resminde Aksaray konusunu çalışan sanatçılardan ulaşılabilenlerin bir dökümü yapılmıştır. Sonuç olarak sanatçıların Aksaray'dan çalıştıkları manzaralar çoğunlukla figürsüz manzara resimleri olup, Hasan Dağı, Aksaray'ın tarihi ve turistik mekanları, yörenin doğal oluşumlarının (peribacaları) başlıca konular olduğu tespit edilmiştir. Hasan Dağı'nın patlama anının resimlendiği Çatalhöyük'deki bir duvar resminin tarihteki ilk manzara resmi olması önemlidir. Aksaray'ın sanatçılarınca resimlendiği ancak bu ilginin kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu minvalde devlet ve özel kurumlarca projeler yapılması, sanatçının ilgisinin bu alana çekilmesi önerilir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: [TR] Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

[EN] There is no conflict of interest between the authors or any third party individuals or institutions.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Teşekkür: Teşekkürümüz yoktur.

KAYNAKÇA:

Akın H. (2018, Nisan 2). <http://hasanakin.com.tr/hakkimda.htm>

Aksaray Valiliği (2023, Ağustos 20). <http://www.aksaray.gov.tr/aksaray-tanitim>

Atatürk'ün Doğumunun 125. Yılında Türkiye Resimleniyor. (2006). Sergi Kataloğu, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara.

Büyükişiyen, Z. (1991). *Türk Resminde Ankaralı Sanatçılar*. Ankara: Sanat Yapım Yayıncılık.

Erol, T. (1998). *Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri 1938-1943*, (A. Edgü Ed.), (1. bs.). İstanbul: Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayını, s. 7-19.

Karadal, M. Ş. (2019). *"Düş Mekan" Resim Sergisi Kataloğu*.

Mesara, G. ve Özen, M. E. (Editörler). (2014). *Süheyl Ünver'in Orta Anadolu Defterleri*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Otyam F. (2018, Nisan 2). <http://www.fikretotyam.com/biyografi>

Öndin, N. (2000). *Türk Manzara Resmi*, Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, (2), 1-13.

Özsezgin, K. (1999). *Cumhuriyetin 75. Yılında Türk Resmi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Pehlivan, B. (2021). "19. Yüzyıl Fransız Resim Sanatında Manzara". *Sanat Dergisi*, (37), 174-199.

Pekmezci H. (2018, Nisan2). <http://www.hasanpekmezci.com/biyografi>

Pekmezci Ş. (2018, Mayıs 11). <http://www.sukranpekmezci.com/biyografi/>

Savacı, H. C. (2010). *Cumhuriyet Dönemi Ressamlarının (1923-1950) Anadolu Kültürünü Tanımaya Yönelik Çalışmaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ural, M. (1998). *Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri 1938-1943*, (A. Edgü Ed.). (1.baskı). İstanbul: Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayını, 21-38

Gerekli İlave Kaynakça Listesi

Karadal. M. Ş. (2008). *Güzelyurt- İhlara Yaz Sanat Akademisi Özel Fotoğraf Arşivinden (Resim 12, Resim13, Resim 14, Resim 17, Resim 18, Resim 19, Resim 20, Resim 21, Resim 22, Resim 23, Resim 24, Resim 25)*.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Çalışmanın Amacı:

Bu çalışmanın amacı Aksaray ilinin, Cumhuriyet sonrası Türk resminde ne kadar temsil edildiği ve temsil konularının neler olduğu sorusuna cevap aramaktır.

Araştırma Soruları:

Cumhuriyet sonrası Türk resim sanatında manzara resminde Aksaray çalışılan konular arasında mıdır?

Aksaray Cumhuriyet sonrası Türk resminde ne zaman ve hangi yönleri ile yer almıştır?

Bu konuyla ilgili literatür çalışması var mıdır?

Literatür Araştırması:

Cumhuriyetin ilanından sonra Türk resminde Anadolu'nun temsili artmıştır. 1938-1944 yılları arasında gerçekleştirilen Yurt Gezileri, sanatçıları Anadolu'ya taşımış, onların doğrudan kent ve köy yaşamı ile etkileşimde bulunmalarını sağlamıştır. Aksaray, o dönemde il değildi; Niğde'ye bağlıydı. Yurt Gezileri'nde Niğde'ye giden sanatçı Celal Uzel, Aksaray görünümü çalışmamıştır. Ancak, sonraki yıllarda Aksaray doğumlu sanatçılar ve çeşitli sanat organizasyonları ile yöreye giden sanatçılar bu bölgeyi resimlemiştir. Türk resim sanatının önemli isimlerinin bu organizasyonlara katılımı ve resimlediği Aksaray manzaraları resim sanatımız için önemli bir zenginliktir. Örneğin resim sanatımızın önemli isimlerinden olan, günümüzde birçok sanatçının öğretmeni olmuş, akademisyen-sanatçı Hasan Pekmezci Güzelyurt/İhlara Yaz Sanat Akademisi'ne davet edilmiştir. Sanatçı hem bölgeyi resimlemiş hem de bu organizasyona katılım sağlayan öğrencilere resim ve serigrafi baskı eğitimleri vermiştir.

Aksaray'ın manzara resimlerinde ise çoğunlukla tarihi yapılar ve doğal oluşumları betimlenmiştir. Bunun yanında yapılan literatür taramasında Hasan Dağı'nın bir duvar resminde milattan önceki eski bir dönemde resimlenen görüntüsü de sanat tarihi açısından önemlidir.

Yöntem:

Konu ile ilgili basılı ve elektronik literatür incelenmiştir. Basılı ve elektronik kataloglar, müze koleksiyonları taranmıştır. Araştırma kapsamında ulusal yazın incelendiğinde; Aksaray'ın resim sanatında temsiliyi inceleyen çalışmanın bulunmadığı, sanatçıların eserlerinde ise Aksaray manzaralarının çok yer bulmadığı anlaşılmıştır. Sanatçıların konu ile ilgili üretimleri incelendiğinde ortalama olarak 2000 yılından sonra bir artış görülür. Bunun nedeni ise bu tarihten sonra yapılan sanat projeleriyle sanatçıların yöreye yönlendirmesidir.

Sonuç ve Değerlendirme:

Türk resminde manzara konusu başlangıçta İstanbul ve çevresi ile ele alınır. Sanatın Anadolu'ya yönelmesi ise Cumhuriyet'in ilanından sonra olur. Ankara'nın başkent olması ile İstanbul'dan sonra yeni bir sanat merkezi oluşmaktadır. Ressamların da Anadolu konusunu eserlerinde yorumlamaları Cumhuriyet sonrasına tarihlenir. Aksaray manzaraları ise Cumhuriyet sonrasında biraz daha geç dönemlerde çalışılmıştır. Bu çalışmada literatür taraması yapılmış olup Türk resminde Aksaray konusunu çalışan sanatçılardan ulaşılabilenlerin bir dökümü yapılmıştır. Sonuç olarak: Aksaray'ın sanatçılarca resimlendiği ancak bu ilginin kısıtlı olduğu görülmüştür. Anadolu'ya yönelik sanat projeleri ile yörenin resimlenmesinde bir artış olmuştur. Sanatçıların Aksaray'dan çalıştıkları manzaralar çoğunlukla figürsüz manzara resimleri olup Hasan Dağı, Aksaray'ın tarihi ve turistik mekanları, yörenin doğal oluşumlarının (peribacaları) başlıca konular olduğu tespit edilmiştir. Yöreyle olan ilginin artması ile bölgenin ressamlarca daha çok çalışılacağı öngörülmektedir. Bu minvalde kamu ve özel kurumlar tarafından projeler yapılması ve sanatçıların ilgisinin bu alana çekilmesi önerilir.

EXTENDED SUMMARY**Research Problem:**

The purpose of the study is to investigate how often Aksaray province is represented in artists' works and what the subjects of representation are.

Research Questions:

Is Aksaray one of the subjects in Turkish landscape painting after the establishment of the Republic?

When and in what aspects has Aksaray been featured in Turkish painting after the Republic?

Is there any literature review related to this topic?

Literature Review:

After the proclamation of the Republic, the representation of Anatolia in Turkish painting has increased. The 'Yurt Gezileri' (Country Tours) conducted between 1938 and 1944 brought artists to Anatolia, allowing them to directly interact with urban and rural life. During that time, Aksaray was not a province but was affiliated with Niğde. Artist Celal Uzel, who visited Niğde during the 'Yurt Gezileri', did not work on an Aksaray landscape. However, in the following years, artists native to Aksaray and those visiting the region through various art organizations have painted this area. The participation of prominent figures in Turkish Painting Art in these organizations and their portrayal of Aksaray landscapes are a significant richness for our art. For instance, Hasan Pekmezci, one of the important figures in our painting art and a teacher to many artists today, was invited to the Güzelyurt/Ihlara Summer Art Academy. The artist not only painted the region but also provided painting and serigraphy training to the participating students. In the landscape paintings of Aksaray, historical structures and natural formations are mostly depicted. Additionally, a literature review reveals that an image of Mount Hasan depicted in a mural from a period before the Common Era is also significant in terms of art history.

Methodology:

Both printed and electronic literature related to the subject have been reviewed. Printed and electronic catalogs were examined, as well as museum collections. Within the scope of the research, when national literature was reviewed, it was understood that there is no study examining the representation of Aksaray in painting art, and Aksaray landscapes were not frequently depicted in artists' works. When artists' productions related to the topic were examined, an increase is observed on average after the year 2000. The reason for this was concluded to be art projects carried out after this date directing artists to the region.

Results and Conclusions:

In Turkish painting, the subject of landscape initially focuses on Istanbul and its surroundings. The orientation of art towards Anatolia occurs after the proclamation of the Republic. With Ankara becoming the capital, a new art

center emerges after Istanbul. The interpretation of Anatolia by painters in their works is dated to the post-Republic era. Aksaray landscapes, however, were explored a bit later in the post-Republic period. In this study, a literature review was conducted, and an inventory was made of accessible artists who have worked on the subject of Aksaray in Turkish painting. In conclusion: It has been observed that Aksaray has been depicted by artists, but this interest is limited. There has been an increase in the depiction of the region with art projects oriented towards Anatolia. The landscapes artists worked on from Aksaray are mostly non-figurative landscape paintings, and it has been determined that the main subjects are Mount Hasan, Aksaray's historical and touristic places, and the region's natural formations (such as fairy chimneys). It is anticipated that with the growing interest in the region, the area will be further explored by painters. In this context, it is recommended that projects be initiated by public and private institutions and that artists' attention be drawn to this area."